

Porušení povinnosti a náhrada škody podle obchodního zákoníku

Realizuje-li banka příkaz klienta, aniž tento příkaz splňuje smluvně stanovené podmínky, jedná tak v rozporu s takovýmto smluvním ujednáním a takové jednání je nutno hodnotit jako porušení smlouvy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 415/2002, ze dne 29.10.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně JUDr. S. B., správkyně konkursní podstaty úpadkyně T., s.r.o., zastoupené, advokátem, proti žalované S. M. – W. B. A., zastoupené, advokátem, o zaplacení částky 3,038.828,03 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 1052/99, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. února 2002, č.j. 5 Cmo 367/2001-190, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. února 2002, č.j. 5 Cmo 367/2001-190, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem změnil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. června 2001, č.j. 13 Cm 1052/99-164, ve znění opravného usnesení ze dne 29. června 2001, č.j. 13 Cm 1052/99-172, tak, že „žaloba se zamítá“ (první výrok). Dále uložil žalobkyni zaplatit státu – Krajskému soudu v Českých Budějovicích částku 125,- Kč (druhý výrok), žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně (třetí výrok) a žalobkyni uložil zaplatit žalované náklady odvolacího řízení 121.554,- Kč na účet advokáta v ... (čtvrtý výrok).

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zejména uvedl, že žalobkyně se domáhá po žalované náhrady skutečné škody v částce 2,896.200,- Kč, ušlého zisku v částce 142.628,03 Kč a úroku z prodlení z obou těchto částek ve výši 15,5% ročně od 1. ledna 2000 do zaplacení. Tento požadavek žalobkyně uplatnila s odkazem na skutková tvrzení, že žalovaná porušila smlouvu o běžném účtu č. ... uzavřenou se společností T., s.r.o. (dále též jen „společnost“), když na základě platebního příkazu č. 36 ze dne 9. ledna 1998, který nebyl podepsán osobou oprávněnou disponovat s účtem, provedla platbu v částce 2,896.200,- Kč ve prospěch společnosti R. S. G. se sídlem v L., v Rakousku. Zmíněná částka, která byla v rozporu s uzavřenou smlouvou převedena, měla být součástí konkursní podstaty společnosti, na jejíž majetek byl 22. dubna 1998 prohlášen konkurs.

Soud prvního stupně po provedeném dokazování žalobě zcela vyhověl, když dospěl k závěru, že mezi společností a žalovanou byla uzavřena smlouva o vedení běžného účtu podle ustanovení § 708 a násl. obchodního zákoníku, přičemž jedinou osobou oprávněnou s účtem disponovat (osobou s podpisovým vzorem) byl D. Z. Dne 9. ledna 1998 byl vydán platební příkaz k převodu částky 2,896.200,- Kč, který byl podepsán „jednatelkou společnosti“ p. H., přičemž D. Z. příkaz podepsal až v pozdější době, poté, co tento příkaz již byl realizován. Jelikož žalovaná provedla příkaz k platbě dříve, než k tomu byla oprávněna, tj. před podpisem příkazu oprávněnou osobou, postupovala v rozporu se smlouvou, když k realizaci příkazu k převodu peněz mohla přistoupit až poté, co „je tento náležitě vyplněn a podepsán k tomu oprávněnou osobou“. Protože uvedenou bankovní operací došlo k snížení majetku společnosti, „vznikla jí škoda, jež musí být nahrazena“.

Za nadbytečné soud prvního stupně považoval doplnění dokazování ke zjištění skutečnosti, proč nebyla jednatelka V. H. zapsána do obchodního rejstříku.

Vrchní soud v Praze, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozhodnutí, rozsudek soudu prvního stupně přezkoumal podle ustanovení § 212 a násl. občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), přičemž vycházel ze zjištění, která na základě provedeného dokazování učinil soud prvního stupně.

Neztotožnil se s právním závěrem soudu prvního stupně „v hodnocení“ právního úkonu spočívajícího v příkazu k

úhradě ze dne 9. ledna 1997 (správně „ze dne 9. ledna 1998“). Připustil sice, že postup žalované, která realizovala příkaz k úhradě dříve, než byl písemně potvrzen „klientem“, nebyl v souladu se smluvními ujednáními, a že nelze souhlasit ani s názorem žalované, že tento postup je v bankovní praxi zcela obvyklý, ovšem zdůraznil, že ani takový postup nemusí znamenat porušení smlouvy. Základním závazkem banky ve vztahu ke klientovi je totiž dispozice banky s finančními prostředky na účtu klienta pouze na základě jeho příkazů, aby byl účet chráněn před neoprávněnou dispozicí třetí osobou.

Odvolací soud uzavřel, že i když v tomto případě příkaz klienta k provedení úhrady byl písemně potvrzen až dodatečně po provedení úhrady, poté, co si banka telefonicky ověřila, že skutečnosti uvedené jednatelkou společnosti, která však nebyla oprávněna disponovat s účtem, jsou v souladu s vůlí klienta, nelze jednání žalované hodnotit jako svévolné. Tomuto závěru dle odvolacího soudu koresponduje i zjištění soudu prvního stupně, že příkaz byl dodatečně p. Z. jako osobou oprávněnou disponovat s účtem také podepsán. Proto nelze v daném jednání žalované shledat porušení smlouvy, s tím, že vztah mezi klientem a příjemcem platby nelze přitom brát z hlediska odpovědnosti banky v úvahu, když tento vztah pro jednání banky není relevantní, neboť banka jedná pouze na základě příkazu klienta v rámci smlouvy. Protože porušení smlouvy, respektive porušení povinnosti ze závazkového vztahu jako jeden z předpokladů pro přiznání práva na náhradu škody není dán, neshledal odvolací soud žalobní požadavek důvodným.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včasné dovolání, opírající jeho přípustnost o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., prostřednictvím kterého lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, a z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., zpochybňující správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Namítala, že provedeným dokazováním nebylo prokázáno „tvrzení“ odvolacího soudu, že příkaz k provedení úhrady byl písemně potvrzen až dodatečně po provedení úhrady, poté, co si banka telefonicky ověřila, že skutečnosti uvedené jednatelkou společnosti, která nebyla oprávněna disponovat s účtem, jsou v souladu s vůlí klienta, a že banka jednala v souladu s požadavkem klienta.

Naopak zdůrazňovala, že žalovaná nikdy neprokázala, jak, kdy a kterým svým zaměstnancem takové telefonické ověření u p. Z. provedla, přičemž on sám vypověděl, že neví, kdo ho kontaktoval. Odkazovala současně na provedené důkazy, a to na záznam o podání vysvětlení ze dne 26. května 1999, v němž p. Z. uvedl, že příkaz nevydal ani nevypsal, že uvedeného dne v bance nebyl a že k podpisu, který se na příkazu nachází, se není schopen vyjádřit (rozuměj vyjádřit se, zda je či není jeho podpisem).

Dále v řízení dle dovolatelky není opora pro skutkový závěr odvolacího soudu, že p. H. byla jednatelkou společnosti, když naopak „prokázala“, že usnesení společníků o jmenování jednatelky je antidatováno.

Oporu v provedeném dokazování nemá ani další závěr odvolacího soudu, podle kterého byl příkaz dodatečně podepsán p. Z. jako osobou oprávněnou disponovat s účtem, když v řízení nebyl předložen žádný důkaz, z něhož by bylo patrné, kdy „měl být“ dodatečný podpis p. Z. na příkazu skutečně učiněn a zda v daném okamžiku byl ještě osobou oprávněnou s účtem disponovat.

Podle dovolatelky neobstojí ani závěr odvolacího soudu, že žalovaná jednala v souladu s požadavkem „klienta“. Z dokazování totiž vyplynulo, že klientem byla společnost T., s.r.o. a příkazem k provedení úhrady, při které byly odčerpány veškeré finanční prostředky z účtu, byl „faxový pokyn centrály banky v R. z 5. ledna 1998“.

Výše uvedená nesprávná skutková zjištění odvolacího soudu, nemající oporu v provedeném dokazování, se pak týkají skutečností, které byly významné pro skutkový závěr o věci, a tím i pro posouzení věci z hlediska hmotného práva.

Správnost právního posouzení věci odvolacím soudem dovolatelka zpochybňovala zejména v jeho závěru, že žalovaná neporušila svou povinnost ze smlouvy o vedení běžného účtu. V této souvislosti odkazovala na čl. 9, čl. 10 a čl. 12 smlouvy o vedení běžného účtu z 11. února 1997, když žalovaná provedla odepsání peněz z účtu v okamžiku, kdy neměla souhlas osoby k tomu oprávněné (p. Z.). Dispozici s peněžními prostředky na účtu společnosti tak považovala za svévolné jednání žalované, s tím, že „šlo výlučně o neplatný právní úkon samotné žalované“, který měl za následek vznik škody na straně společnosti.

Proto dovolatelka požadovala, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhovala, aby dovolání žalobkyně bylo jako nedůvodné zamítnuto.

V souladu s body 1., 15. a 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., jelikož směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, a je i důvodné.

Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř., je postiženo i odvolací řízení v této věci.

Odvolací soud v odůvodnění rozsudku uvedl, že příkaz klienta k provedení úhrady byl písemně potvrzen až dodatečně po provedení úhrady, poté, co si banka telefonicky ověřila, že skutečnosti uvedené jednatelkou společnosti, která však nebyla oprávněna disponovat s účtem, jsou v souladu s vůlí klienta, a že tento příkaz byl dodatečně p. Z. jako osobou oprávněnou disponovat s účtem podepsán, z čehož dovozoval, že jednání žalované nelze hodnotit jako svévolné, když bylo v souladu s požadavkem klienta. Přitom odvolací soud ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. nevyjádřil, o které konkrétní důkazy výše uvedené skutkové zjištění opřel, a nepřípustně tak formuloval tzv. souhrnné zjištění, jímž se zjišťuje skutkový stav na základě více provedených důkazů, aniž se uvede, ze kterých konkrétních důkazů to které zjištění vyplývá a z jakých důvodů, jakož i bez vysvětlení případného rozporu mezi nimi. Rozsudek, jehož skutkové právní závěry z takového tzv. souhrnného zjištění vycházejí, je nepřezkoumatelný (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 40/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nepřezkoumatelnost skutkových a právních závěrů, na nichž odvolací soud založil své rozhodnutí, představuje jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), k níž Nejvyšší soud musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Naplněn je i další, dovolatelkou uplatněný, dovolací důvod, jehož prostřednictvím dovolatelka zpochybňovala správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud, na rozdíl od soudu prvního stupně, dospěl k právnímu závěru, že žalovaná realizací příkazu k úhradě ze dne 9. ledna 1998 neporušila smlouvu o vedení běžného účtu.

Pro posouzení správnosti tohoto závěru je rozhodující výklad smlouvy o zřízení a vedení běžného účtu z 11. února 1997, ze které soud prvního stupně učinil následující skutková zjištění. Podle bodu 10. obě smluvní strany berou na vědomí, že disponovat s finančními prostředky na účtu, který je předmětem této smlouvy, mohou jediné osoby, jejichž podpis je uveden v podpisovém vzoru, který tvoří součást této smlouvy a je uložen v SMW (rozuměj u žalované). Podle bodu 12. všechny písemné příkazy k hotovostním i bezhotovostním platbám v Kč i v cizí měně při celkové částce vyšší než 500.000,- Kč bude majitel účtu překládat podepsané dle platných podpisových vzorů jeden den předem buďto osobně nebo prostřednictvím kterékoli zmocněné osoby z podpisových vzorů (disponentem), nebo prostřednictvím zvláště zmocněné osoby na základě jednorázové nebo trvalé notářsky ověřené plné moci majitele účtu. Příkazy předložené jiným způsobem nebude SMW (rozuměj žalovaná) realizovat.

Podle ustanovení § 373 obchodního zákoníku kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Obecnými předpoklady odpovědnosti za škodu podle výše citovaného ustanovení jsou protiprávní jednání spočívající v porušení povinnosti ze závazkového vztahu, vznik škody a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody. Obchodní zákoník upravuje obecnou odpovědnost za škodu jako objektivní, s tím, že současně upravuje

možnost zprostit se této odpovědnosti za pomoci tzv. liberačních důvodů.

Pokud žalovaná realizovala příkaz k úhradě z 9. ledna 1998, aniž tento příkaz splňoval požadavky stanovené v čl. 10 a čl. 12 smlouvy, jednala v rozporu s tímto smluvním ujednáním a takové jednání je nutno hodnotit jako porušení smlouvy.

Připustil-li odvolací soud, že postup žalované, která realizovala příkaz k úhradě dříve, než byl písemně potvrzen „klientem“, nebyl v souladu se „smluvními ujednáními“, a uzavřel-li současně, že takový postup není porušením smlouvy, nelze než tento jeho právní závěr považovat za nesprávný. Případný dodatečný souhlas či schválení peněžním ústavem realizované transakce úpadkyní totiž nic nemění na skutečnosti, že k porušení smlouvy došlo; jeho existence však může být významná ve vztahu k řešení otázky, zda v důsledku takového porušení smluvní povinnosti žalovanou úpadkyní vznikla škoda či nikoli.

Protože řízení před odvolacím soudem je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) a rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.], Nejvyšší soud je, aniž se zabýval dalším dovolatelkou výslovně uplatněným dovolacím důvodem, bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem, odst. 3, odst. 6 o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Právní názor dovolacího soudu, že žalovaná porušila svou povinnost ze závazkového vztahu, je pro odvolací soud závazný (§ 243d odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.).

V další fázi řízení odvolací soud neopomene posoudit důvodnost žalobou uplatněného nároku z pohledu splnění dalších, v ustanovení § 373 obchodního zákoníku stanovených, předpokladů pro vznik odpovědnosti za škodu, tj., zda úpadkyní vznikla škoda a zda mezi porušením povinnosti žalovanou a takto vzniklou škodou je příčinná souvislost. Přitom přihlédne především k okolnostem, za nichž byl příkaz k úhradě proveden, zejména pak k tomu, zda jednání žalované bylo v souladu s požadavkem společnosti, byť vyjádřeném způsobem, který neodpovídal dohodě smluvních stran.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náklady řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Propuštění duchovních \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Skutková zjištění](#)
- [Tarifní hodnota \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předčasný důchod](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Prozatímní rozhodnutí](#)
- [Prozatímní rozhodnutí](#)
- [Imise \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Neplatnost právního úkonu](#)
- [Ochrana přírody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)